

УДК 338.439.02

Дорош М.М., к.е.н., доцент¹, **Дадак О.О.**, к.е.н., доцент¹,
Дорош М.М., здобувач²©

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького, Львів, Україна

²Навчально-науковий інститут права та психології
НУ «Львівська політехніка», Львів, Україна

ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Ціни на продовольство у світі б'ють рекорди. За розрахунками Продовольчої й сільськогосподарської організації ООН (FAO), якщо, наприклад, зупинити все сільське господарство, запасів їжі на планеті вистачить лише на 60 днів. До того ж світові продукти розподілені нерівномірно – 15% населення планети вже зараз голодує, а продовольча криза тільки наростає.

Відомо, що територія України – 60 млн. га, з них близько 42 млн. га – сільськогосподарські землі. Це майже третина світових запасів чорнозему. Фахівці ООН вважають, що в Україні є всі шанси увійти в трійку світових лідерів за динамікою виробництва продуктів.

Ключові слова: сільське господарство, екологічна загроза, органічне виробництво, зелена економіка, національна економіка, світовий ринок, агропромисловий комплекс, фермерські господарства, імпорт, експорт, споживчий потенціал, продовольча проблема, інноваційна ідея, конкурентоспроможна продукція.

УДК 338.439.02

Дорош М.М., к.э.н., доцент¹, **Дадак А.А.**, к.э.н., доцент¹,
Дорош М.М., соискатель²

¹Львовский национальный университет ветеринарной медицины
и биотехнологий имени С.З. Гжицкого, Львов, Украина

²Учебно-научный институт права и психологии
НУ «Львовская политехника», Львов, Украина

ПРОДОВОЛЬСТВЕННАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ ГОСУДАРСТВА: СУЩНОСТЬ, СТРУКТУРА И ОСОБЕННОСТИ ЕЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ

Цены на продовольствие в мире бьют рекорды. По расчетам Продовольственной и сельскохозяйственной организации ООН (FAO), если, например, остановить все сельское хозяйство, запасов еды на планете хватит только на 60 дней. К тому же мировые продукты распределены неравномерно – 15% населения планеты уже сейчас голодает, а продовольственный кризис только нарастает.

Известно, что территория Украины – 60 млн. га, из них около 42 млн. га – сельскохозяйственные земли. Это почти треть мировых запасов чернозема. Специалисты ООН считают, что в Украине есть все шансы войти в тройку мировых лидеров по динамике производства продуктов.

Ключевые слова: сельское хозяйство, экологическая угроза, органическое производство, зеленая экономика, национальная экономика, мировой рынок,

агропромисловий комплекс, фермерские хозяйства, импорт, экспорт, потребительский потенциал, продовольственная проблема, инновационная идея, конкурентоспособная продукция.

UDC 338.439.02

Dorosh M., Associate Professor¹, **Dadak A.**, Associate Professor²¹,
Dorosh M., Researcher²

¹*Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
named after S.Z. Gzhyskyj, Lviv, Ukraine*

²*Educational and Research Institute of Law and Psychology "Lviv Polytechnic",
Lviv, Ukraine*

FOOD SECURITY: NATURE, ITS STRUCTURE AND FEATURES OF SOFTWARE

Food prices are hitting record in the world. According to estimates of the Food and Agriculture Organization (FAO), if, for example, to stop all farming, food reserves on the planet would last only 60 days. In addition, the global food unevenly distributed – 15% of the world population today is hungry, and the food crisis only increases.

It is known that in Ukraine – 60 million hectares, of which about 42 million hectares – agricultural land. It's almost a third of the world's reserves of humus. UN Experts believe that Ukraine has all chances to enter the top three world leaders on the dynamics of production.

Key words: *agriculture, environmental threat, organic farming, green economy, national economy, world market, agriculture, farming, imports, exports, consumption potential, the food problem, the innovative idea of competitive products.*

Постановка проблеми. Загально відомо, що продовольча безпека є першочерговою життєво важливою проблемою, ефективне вирішення якої намагаються здійснювати всі країни світу з метою забезпечення доступу населення до продовольства у кількості, необхідній для активного здорового життя. Вирішення цієї проблеми залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. Однак, поза всяким сумнівом, потенціал продовольчої безпеки закладається на етапі виробництва сільськогосподарської продукції, особливо, якщо мова йде про продовольство, що є об'єктом державного цінового регулювання.

Зі вступом України до Світової організації торгівлі виникли якісно нові соціально-економічні умови розвитку сільськогосподарського виробництва: змінилася економічне, інформаційне та правове середовище функціонування підприємств АПК. Зараз у них інша мета і завдання, інший характер діяльності, який все більше набуває форми бізнесу. З'явилися різноманітні за видами та організаційно-правовими формами підприємства. Змінився характер їх зв'язків і взаємовідносин між собою та іншими суб'єктами ринку. Для вітчизняних підприємств збільшуються можливості виходу на міжнародні ринки [3].

Аналіз останніх досліджень. Актуальність та необхідність вирішення проблеми даної тематики знаходить своє відображення у численних наукових працях українських і зарубіжних вчених. Статті, монографії та наукові матеріали В.Г. Маслича, Ф.О. Ярошенка, М.І. Сахацького, Ю.М. Бондаренка, О.П. Катеринича, В.І. Богачова, Б.А. Мельника, С.М. Онисько, П.Т. Саблука,

В.Г.Ткаченко й досі є постійним предметом для вивчення і заслуговують детального розгляду та подальшого обговорювання.

В умовах економічної кризи в Україні та на тлі світової продовольчої кризи, стає зрозумілим, що аграрний сектор економіки, зокрема розвиток галузі птахівництва, сьогодні є одним з найперспективніших шляхів до виходу країни на європейський рівень, – що ставить перед нами нову мету, і, відповідно, нові завдання, які потребують детального обговорення та своєчасного ефективного вирішення.

Мета статті полягає в визначенні основних пріоритетів і наведенні певних перспектив щодо подолання продовольчої кризи на різних рівнях, за рахунок вдосконалення системи АПК.

Виклад основного матеріалу. Поняття продовольча безпека і продовольча незалежність виступають взаємопов'язаними. Якщо продовольча безпека – це забезпечення державою населення країни якісним продовольством на рівні науково обґрунтованих мінімальних норм харчування, то продовольча незалежність – це певний рівень самозабезпечення країни продовольством, задоволення потреб населення у харчових продуктах за рахунок внутрішнього виробництва [5]. Продовольча незалежність виступає необхідною умовою продовольчої безпеки країни (рис.1).

Концепція продовольчої безпеки на національному рівні не означає самозабезпечення продовольством. Вона припускає, що країна повинна виробляти достатньо продуктів для власних потреб, але якщо порівняльні переваги не сприяють цьому, то вона повинна бути в змозі імпортувати необхідну кількість продовольства і забезпечити потреби в продовольстві (рис.2).

Рис. 1. Загальна структура безпеки країни

Рис. 2. Основні фактори, що впливають на продовольчу безпеку держави

Україна може відіграти ключову роль у подоланні проблеми голоду в світі, як основний регіон для подолання викликів із забезпечення продовольчої безпеки.

Важко переоцінити потужний потенціал вітчизняного АПК, адже цифри говорять самі за себе: у першому півріччі 2013-2014 маркетингового року Україна експортувала 18,5 млн. тонн зерна, з прогнозом у 33 млн. тонн протягом усього року. Обсяг поставок цього року на 20% перевищує статистику поставок 2012 року. Урядова політика підтримки розвитку АПК, програми щодо створення сприятливих умов для інвестора в сільське господарство, підтримка вітчизняних агропромисловців допомагають АПК показувати високі результати протягом багатьох років [4].

Оскільки, Україна повністю себе забезпечує продовольством, зовнішні поставки агропродукції ростуть з кожним роком. Також відбуваються значні постачання аграрної продукції на зовнішній ринок. Тому роль України у забезпеченні світової продовольчої безпеки дуже велика. До того ж, ми маємо великий потенціал для нарощування виробництва. І оскільки всередині країни споживання продовольства не буде значно зростати, воно може бути направлено на експорт

Завдяки зусиллям Уряду та виробникам, вітчизняна агропромисловість отримує унікальний шанс стати одним із ключових постачальників на ринки Китаю. Посилюється робота і на європейському напрямку, тільки в середині січня підписано угоди про інтенсифікацію агропромислової співпраці з

Німеччиною, Литвою, Канадою. Залучення потужних закордонних інвесторів в український АПК посилить позиції України на світовому агроринку [4].

Ми зробили великий прорив: почали торгувати з ЄС продукцією тваринництва. Це нелегко, маючи таких конкурентів, як США, Бразилія, Китай. Україна цього року вперше потрапила в десятку передових країн світу і за виробництвом, і за експортом курятини. Ми на 9 місті в світі з виробництва м'яса птиці і на 8 – з виробництва курячих яєць. Тобто Україна нині – це держава з розвинутим птахівництвом. Цього року очікуємо виробити 1,3 млн. т м'яса птиці. Це у тридцятьоро більше, ніж у 2000-му. Ми бачимо, наскільки серйозні темпи зростання галузі. Нині українці споживають на душу населення 25 кг м'яса птиці щорічно – це рівень розвинутих країн Європи. Цього року експорт планується на рівні 140 тис. т. Вивозимо свою курятину до 36 країн світу. За останні 7 років ми пройшли серйозний шлях погоджень і гармонізації наших стандартів із вимогами Євросоюзу. Із 2013 року Україна відкрита для ЄС із поставок м'яса птиці. Це визнання високої якості української курятини [6].

Таким чином, в цілому по Україні спостерігається стрімкий розвиток галузі птахівництва, відмічено тенденцію до збільшення поголів'я птиці, обсягів виробництва м'яса птиці та виробництва яєць. Це зумовлене насамперед зростанням попиту з боку населення та підприємств харчової промисловості. Крім того, м'ясо птиці стало заміником для більшості споживачів м'яса інших видів м'яса з огляду на те, що останніми роками відбувається суттєве скорочення пропозиції м'яса великої рогатої худоби та свиней, а відповідно, зростають і ціни на них.

Для підтримки українського агропромисловця Уряд також зробив чимало. У бюджеті цього року передбачено низку комплексних заходів для розвитку потенціалу агропромислового комплексу. Оскільки аграрний сектор економіки України забезпечує продовольчу безпеку держави, а розвиток і підтримка цієї галузі відіграють важливу роль у нарощуванні експортного потенціалу країни.

Передусім фінансова підтримка спрямована на розвиток тваринництва – 900 млн. грн. (650 млн. грн. – у 2013 році) як основи забезпечення власним продовольством, відтворення та реалізації переваг від органічного виробництва в сільському господарстві.

На збереження і збільшення поголів'я великої рогатої худоби, компенсацію ставки за кредитами, розвиток сільгоспкооперативів виділено 201,8 млн. грн. [5].

Також відновлена бюджетна програма держпідтримки будівництва оптових ринків сільгосппродукції. Для створення повноцінного аграрного ринку в країні виділено 200 млн. грн.

У сім разів у бюджеті поточного року збільшено видатки на розвиток виноградарства, садівництва та хмелярства. Цього року вони виділені в розмірі 700 млн. грн. (100 млн. грн. — у 2013 році).

У 2014 році також збережена пільгова система оподаткування в сільському господарстві, завдяки чому товаровиробники отримають пільги на суму понад 20 млрд. грн. [6].

Для переоснащення сільгоспвиробництва і переробної промисловості та оновлення техніки за допомогою технологій лізингу виділено 192 млн. грн.

Водночас, експерти зазначають, що для посилення потужності вітчизняної логістики в напрямі європейської інтеграції, від стану якої багато в чому залежить успішність агропромисловців, буде продовжено роботу над синхронізацією роботи елеваторів, перевізників, залізниці та портів. Нагадаємо, завдяки комплексному підходу до налагодження логістичного ланцюга, розробленому Урядом, у 2013 році обсяги відвантажень зерна за один місяць збільшилися порівняно з попереднім роком майже на третину.

Світова продовольча безпека має на увазі, що світ, як ціле, повинен виробляти достатню кількість продовольства для задоволення зростаючих потреб. Попри це торгівля повинна здійснюватися без перешкод при відносно стабільних цінах з тим, щоб країни могли у міру потреби доповнювати своє виробництво за рахунок імпорту. Це передбачає і функціонування певної системи забезпечення необхідних резервів для того, щоб убезпечитися від несподіваних спадів виробництва або різких підвищень цін.

Концепція продовольчої безпеки на національному рівні не означає самозабезпечення продовольством. Вона припускає, що країна повинна виробляти достатню кількість продуктів для власних потреб, але якщо порівняльні переваги не сприяють цьому, то вона повинна бути в змозі імпортувати необхідну кількість продовольства і забезпечити потреби в продовольстві.

Висновки. Фундаментальною основою забезпечення національної продовольчої безпеки та продовольчої незалежності держави в сучасному світі є ефективний і сталий розвиток її агропромислового комплексу, насамперед, його головної сфери – сільського господарства. Саме високо інтенсивне та високоефективне функціонування останнього визначає рівень виробництва аграрної продукції і сировини, а отже, й споживання основних продуктів харчування, від чого залежить здоровий фізичний та психологічний розвиток населення.

Проблема підвищення рівня продовольчої безпеки України вимагає від держави термінових заходів, що повинні бути спрямовані першочергово на:

- ✓ здійснення активної аграрної політики, спрямованої на якнайшвидше подолання кризових явищ, забезпечення роботи АПК у ринкових умовах, утвердження в перспективі нашої держави як країни з високоефективним сільським господарством;

- ✓ всебічний розвиток інфраструктури аграрного ринку;
- ✓ поліпшення економічних і фінансово-кредитних відносин на селі;
- ✓ стимулювання інвестицій у розвиток сільського господарства та переробних підприємств АПК;

- ✓ раціональне поєднання ринкових та позаринкових механізмів розвитку АПК.

Концепція продовольчої безпеки повинна враховувати об'єктивно існуючі основні суперечності в економічній сфері, а також сучасний стан та перспективи сталого розвитку економіки України.

Література

1. Галушко В.П. Економіка світового сільського господарства / В.П. Галушко. – К.: НАУ, 2006. – 514 с.
 2. Нормативні витрати, ціни, баланси сільськогосподарської продукції в Україні та країнах світу / О.М. Шпичак, Ю.Я. Гапусенко, С.А. Станісевиц та ін.; За ред. О.М. Шпичака, Ю.Я. Гапусенка. – К.: ННЦ "ІАЕ", 2006. – 693 с.
 3. Юрченко В.В. Продовольча безпека як умова збалансованого розвитку агропромислового комплексу України / В.В. Юрченко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.btsau.kiev.ua> – Назва з екрана.
 4. Сіренко Н.М. Нова роль сільського господарства в економічному розвитку країни / Н.М.Сіренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.btsau.kiev.ua> – Назва з екрана.
 5. Органічне виробництво: має шанс подолати голод і глобальне потепління [Електронний ресурс] Український органік журнал «Organic UA». – Режим доступу: URL: <http://organic.ua> – Назва з екрана.
- Сучасні технології в АПК [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://www.agro-business.com.ua/special-projects/high-technology-plants-breeding.html> – Назва з екрана.

Рецензент – к.е.н., доцент Поперечний С.І.